

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
вул. Набережна, б. 4, кв. 3, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.,
Україна 08404
e-mail: navalna@rambler.ru*

ДАнные ОБ АВТОРЕ

Навальная Марина Ивановна, доктор филологических наук, профессор кафедры документоведения
*ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»
ул. Набережная, д. 4, кв. 3, г. Переяслав-Хмельницький, Киевская обл.,
Украина 08404
e-mail: navalna@rambler.ru*

DATA ON AUTHOR

Navalna Maryna Ivanivna, Doctor of Philological Sciences, Professor of Document Science Department
*Pereyaslav-Khmenytsky Hryhoriy Skovoroda Pedagogical University
Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnytsky, Naberezhna Street 4, app. 3,
08404
e-mail: navalna@rambler.ru*

УДК 316.7: 004.738.5 (477.42) «2014»

ДІАЛОГ КУЛЬТУР НА САЙТАХ ЗМІ ЖИТОМИРА ЗА 2014 РІК

Башманівський В. І.

У статті розглянуто проблему діалогу культур на сайтах ЗМІ Житомира, з'ясовано специфіку ключових термінів, акцентовано увагу на тих сайтах, до яких найчастіше зверталися читачі протягом 2014 року. Моніторинг міжкультурного діалогу на зареєстрованих сайтах ЗМІ міста здійснювався на основі вивчення тематичного наповнення публікацій, присвячених національним меншинам і взаємозв'язкам між представниками різних національних груп.

Наявна на сайтах ЗМІ Житомира інформація щодо діяльності національних меншин у 2014 році вказує на малоосвоєність потенціалу

міжкультурного діалогу місцевими електронними засобами масової інформації, та все ж моніторинг інформаційної продукції на сайтах Житомира зазначеного періоду засвідчує позитивну динаміку в спробі національних меншин заявити про свою присутність у комунікативному просторі Полісся.

Ключові слова: діалог культур, національна меншина, сайт, медіа, комунікація, моніторинг, соціокультурний простір.

ДИАЛОГ КУЛЬТУР НА САЙТАХ СМИ ЖИТОМИРА ЗА 2014 ГОД

Башмановский В. И.

В статье рассмотрена проблема диалога культур на сайтах СМИ Житомира, выяснена специфика ключевых терминов, акцентировано внимание на тех сайтах, к которым чаще всего обращались читатели в 2014 году. Мониторинг межкультурного диалога на зарегистрированных сайтах СМИ города осуществлялся на основе изучения тематического наполнения публикаций, посвященных национальным меньшинствам и взаимосвязям между представителями различных национальных групп.

Имеющаяся на сайтах СМИ Житомира информация о деятельности национальных меньшинств в 2014 году указывает на недостаточную осваиваемость потенциала межкультурного диалога местными электронными средствами массовой информации, и все же мониторинг информационной продукции на сайтах Житомира указанного периода свидетельствует о положительной динамике в попытке национальных меньшинств заявить о своем присутствии в коммуникативном пространстве Полесья.

Ключевые слова: диалог культур, национальное меньшинство, сайт, медіа, комунікація, моніторинг, соціокультурное пространство.

DIALOGUE OF CULTURES ON MASS MEDIA SITES OF ZHYTOMYR DURING 2014

Bashmanivskyi V. I.

The article deals with the problem of dialogue of cultures on mass media sites of Zhytomyr. It is studied the specificity of essential terms and special attention was paid to those sites which users have visited the most during 2014. The monitoring of intercultural dialogue on registered mass media sites of the city was made on the basis of study of thematic filling of publications, dedicated to ethnic groups and relations between the representatives of different national groups.

Information about activity of ethnic groups in 2014 on mass media sites of Zhytomyr shows poorly developed potential of intercultural dialogue by local online mass media. However, the monitoring of information on sites of Zhytomyr in 2014 shows positive dynamics in ethnic groups' attempt to make a statement about their presence in communicative area of Polissia.

Keywords: *dialogue of cultures, ethnic group, site, media, communication, monitoring, social and cultural sphere.*

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю поглибленого вивчення діалогу культур на сайтах ЗМІ Житомира. Консолідуючи навколо української культури традиції національних меншин, українська нація намагається толерантно ставитися до поглядів представників інших народів, сприяючи виявленню відмінного й спільного в репрезентації культурної багатогранності національних спільнот. Спроби держави сформувати толерантне суспільство підтверджуються низкою законодавчих актів, а саме: затвердженням Кабінетом Міністрів України «Планом заходів щодо формування громадянської культури та підвищення рівня толерантності в суспільстві» від 25 квітня 2012 року, прийняттям Верховною Радою Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» тощо. Інтернет-представництво [Zhitomir-region.gov.ua](http://zhitomir-region.gov.ua) вказує, що в громадській раді при облдержадміністрації представлені національно-культурні товариства регіону (азербайджанське, вірменське, німецьке, польське, російське, чеське та ін.). Електронний часопис «Журнал Житомира» <http://zhzh.info/publ/> відзначав, що в зазначений період на терені міста діяла низка громадських організацій, які об'єднували представників різних національних меншин (Житомирська міська спілка волинських чехів; Польське наукове товариство в Житомирі; Добročинне товариство «Католицький цвинтар»; Католицький спортивний клуб «Полонія»; Лікарі польського походження ім. Св. Лукаша; «Об'єднана діаспора азербайджанців України», дитячо-молодіжна організація «Чеська бесіда»; Житомирське вірменське товариство «Еребуні»; Молодіжне національно-культурне товариство ромів «Ромастан» та ін.)

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важлива роль діалогу культур підтверджується дослідженнями вітчизняних

і зарубіжних учених, серед яких: Д. Антонюк, М. Бахтін, Ф. Бацевич, А. Близнюк, Р. Гром'як, Я. Дашкевич, І. Дзюба, М. Довженко, В. Теремко, В. Євтух, Ю. Ковалів, І. Курас, А. Круглашов, О. Лановенко, Л. Ляпіна, Л. Мазука, В. Малик, Л. Маєвська, О. Майборода, В. Межуєв, В. Мухтерем, В. Сагатовський, В. Слюсар, А. Орлов, А. Перотті, О. Пелин, О. Рибак, Ю. Римаренко, Н. Ротар, В. Шинкарук, М. Шульга, Л. Шкляр та ін. Науковці трактують діалог як: «...розмову між двома або кількома особами / частину літературного твору, у якій відбувається розмова двох осіб / літературний твір, написаний у формі бесіди (...); розмову, обмін думками / звичайно на громадсько-політичні теми; переговори; бесіди в порядку взаємного зондажу» [4, с. 302], або ж як: «один із типів організації усного мовлення», який за своєю формою є розмовою двох або декількох осіб. У художній літературі увиразнюються, типізуються особливості побутового, ситуативного діалогічного мовлення. Характер, своєрідність діалогу залежить від таких чинників, як суспільна ситуація, тематика, ідеологічні позиції учасників розмови, їх ставлення один до одного, до «інших», явно чи неявно присутніх при розмові [6, с. 204–205]. У Філософському словнику, за редакцією В. Шинкарука, зазначається, що діалог – це «форма мовномислительної комунікації, у якій схрещуються два чи більше різноспрямованих потоки думок з метою з'ясувати спільні точки взаєморозуміння та окреслити розбіжності, що в кінцевому підсумку має сприяти виявленню істини» [9, с. 145]. Авторський колектив Філософського енциклопедичного словника, наголошує, що «...у сучасній філософії діалог – універсальна форма відношення «Я – Ти» як спосіб дослідження сутності людини та визначення її реального призначення в житті» [8, с. 161]. М. Бубер акцентує увагу на трьох видах діалогу: «...справжній, що може бути виражений як у словах, так і в мовчанні (...), у якому кожний учасник прагне встановити з іншими живе співвідношення; технічний, зумовлений лише необхідністю об'єктивного взаєморозуміння, або передачі інформації; замаскований під діалог монолог, коли двоє чи більше людей доволі химерним чином розмовляють самі з собою, але при цьому вважають, що

вони звільнилися від нестерпного перебування на самоті» [3, с. 140–141]. Діалог надає можливість учасникам почути іншого та бути почутими. М. Бахтін у праці «Естетика словесного творчества» трактує «...діалог як плюралістичний світ різних свідомостей, що постає творчим стимулом для продукування нових культурних цінностей» [1, с. 298], а звідси, саме діалог дає перспективу визнати протилежну сторону як рівну та унікальну, здатну поглибити розуміння власної культурної ідентичності.

Основний виклад матеріалу. Не менш активно розглядається науковцями й поняття діалогу культур. Так, автори Короткого енциклопедичного словника із соціальної філософії наголошують: «...спілкування має здійснюватися на засадах раціональної неупередженості, без надання будь-яких переваг тим чи іншим вартостям» [7, с. 253].

Філософський словник соціальних термінів тлумачить поняття діалогу культур як «...збереження й примноження культурної спадщини народів світу» [10, с. 253]. Ф. Бацевич у Словнику термінів міжкультурної комунікації наголошує, що діалог культур – це взаємодія культур, які контактують у процесах міжкультурної комунікації, забезпечуючи адекватне взаєморозуміння й духовне взаємозбагачення представників різних національних лінгвокультурних спільнот, будучи ефективною формою реалізації національної толерантності [2]. Активізація діалогу культур, на думку І. Дзюби, сприяє визначенню дієвих кроків у міжнаціональних стосунках на території нашої держави, що забезпечує повноцінний культурний розвиток «...громадян різних рас, етносів і віровизнань, що складають українську політичну націю» [5, с. 185]. Отже, нині маємо змогу трактувати діалог як можливість досягнення взаєморозуміння заради виявлення істини, а діалог культур – як уміння та здатність спілкуватися на засадах раціональної неупередженості. Попри вдалі спроби вивчення вищезгаданих понять, хочемо зазначити, що особливості діалогу культур на сторінках сайтів ЗМІ Житомира за 2014 рік на сьогодні майже не досліджені, а тому ця проблема є основною метою означеного дослідження.

Культурний простір Житомирщини дає можливість відстежити складові діалогу культур серед національних

меншин, які, проживаючи на території нашого краю, помітно впливають на його історію, економіку тощо. Значна їх частина має культурологічні товариства, що зберігають національні традиції, налагоджені культурні зв'язки та мову. Для проведення моніторингу електронних медіа Житомира за 2014 рік було взято дані реєстру «МЕТА» Україна, де зафіксовано чотирнадцять сайтів нашого міста. Основна увага акцентувалася на сайтах, до яких найчастіше, на нашу думку, звертаються читачі: Житомир.info <http://zhitomir.info/> – Житомир; Ваші Інтереси (www.interesu.info/); Журнал Житомира <http://zhzh.info> – Житомир; Сайт «Замкова Гора» <http://www.zamkova.info> – Житомир; RozdumFoto – життя міста у фотографіях <http://www.rozdumfoto.com.ua/> – Житомир; Інформаційний портал <http://rta-plus.com/> – Житомир. Сайти органів виконавчої влади: Житомирська обласна державна адміністрація <http://zhitomir-region.gov.ua/>; Управління культури і туризму Житомирської ОДА <http://ukt.zhitomir-region.gov.ua/index.php>; Житомирська міська рада <http://zt-rada.gov.ua/>. У дослідженні вивчалися також сайти ЗМК: Житомирська обласна державна телерадіокомпанія <http://tvradiotz.com.ua/>; радіо «Житомирська хвиля» <http://103fm.com.ua/>, газета «Ехо» <http://exo.net.ua/>, газета «20 хвилин» <http://zt.20minut.ua/> тощо. Моніторинг діалогу культур у зареєстрованих у 2014 році електронних медіа здійснювався на основі вивчення тематичного наповнення публікацій, присвячених національним меншинам і взаємозв'язкам між представниками різних національних груп. У процесі опрацювання інформації були відібрані найяскравіші та найтипівіші матеріали, у яких акцентувалась увага на питаннях, пов'язаних із висвітленням діяльності національних меншин. Так, електронне видання [Zhitomir-region.gov.ua](http://zhitomir-region.gov.ua), репрезентуючи культурний простір нашого краю за 2014 рік, наголошувало на активізації діяльності національно-культурних товариств. Зокрема вказувалося, що громадську раду при облдержадміністрації було представлено польською, російською, німецькою чеською та ромською спільнотами. Як зазначає вищезгадане джерело, у перспективі планувалося проведення нарад щодо Днів інформування в містах області: Коростишеві, Бердичеві, Новограді-Волинському та Коростені

(термін проведення не вказується). Цей крок державних органів влади та національних меншин можемо трактувати лише як ідею співпраці, що в перспективі має стати вагомим показником консолідації суспільства як у Житомирській області, так і в Україні. За інформацією електронного видання «Журнал Житомира», в області офіційно було зареєстровано шістдесят три національно-культурні товариства. Обласні громадські організації, зазначається вище, нараховують сімнадцять об'єднань; сконцентровані вони, в основному, у місті Житомирі. Районні громадські організації – дев'ять об'єднань, охоплюють Ємільчинський, Володарськ-Волинський, Бердичівський, Новоград-Волинський, Червоноармійський, Романівський райони. Міських громадських організацій – двадцять вісім позицій, розташовані об'єднання в містах Житомир, Коростень, Бердичів, Малин, Андрушівка, Новоград-Волинський. Також маємо десять сільських громад Баранівського, Новоград-Волинського, Малинського та Ємільчинського районів. Серед вищезгаданих товариств відзначаються «Польське наукове товариство», «Польське культурно-освітнє товариство», «Об'єднана діаспора азербайджанців України», Житомирське вірменське товариство «Еребун», «Руська співдружність», «Товариство єврейської культури», «Обласне німецьке національно-культурне товариство «Відродження», «Житомирська міська спілка Волинських чехів», «Товариство греків» та ін. Погляди населення нашої області в зазначений період репрезентувалися, як правило, друкованими ЗМІ та телерадіомовниками. Державний комітет телебачення і радіомовлення України <https://www.google.ru/newwindow> від 01.07.2014 року зазначав, що в Житомирській області було зареєстровано 394 друковані видання, з яких періодично виходили 70 загальним тиражем 515,153 тисячі примірників. В області функціонувало 27 комунальних газет: одна – обласної сфери розповсюдження, решта – районної та міської. Значну частку в інформаційному просторі області займали комерційні періодичні друковані видання, найтиражніші з них: «Меркурій», «Ваші Інтереси», «20 хвилин», «Ехо», «Субота». В інформаційному просторі області діяло 24 телерадіомовники, у зокрема 15 – редакції радіомовлення, з них 6 – ФМ-радіостанції.

На сторінці сайту Житомирської обласної державної адміністрації oda.zt.gov.ua в рубриці «Візити представників іноземних держав за 2014 рік» наголошується на робочих візитах делегації Міністерства закордонних справ Чеської Республіки до Житомира з метою зустрічі з чеськими земляками, які проживають у Житомирській області, та вшанування пам'яті житомирських чехів, розстріляних в 1938 році, а також знайомства з областю в контексті теперішньої політичної та економічної ситуації в Україні (14 квітня 2014 року); візиті ввічливості Надзвичайного та Повноважного Посла Азербайджанської Республіки в Україні пана Ейнулла Мадатлі до Житомирської області (18 червня 2014 року) тощо.

Національні меншини краю в 2014 році прагнули активізувати культурно-просвітницьку діяльність. Висвітлення роботи польських товариств на сайтах ЗМІ Житомира можна вважати зразком у презентації власної культури. Польські національно-культурні товариства активно пропагували здобутки свого народу (на Житомирському обласному телебаченні виходила передача «Слово польське» (польською мовою) обсягом двадцять хвилин на тиждень, а також тричі на місяць тридцятихвилинні телепередачі польською мовою «У родаків». Товариство з обмеженою відповідальністю «Телерадіокомпанія Союз-ТВ» (м. Житомир), за поданням Польської державної телекомпанії «Полонія», щоденно транслювало для польської громади області шестигодинні передачі) тощо. Так, наприклад, інформацію про заходи, присвячені Міжнародному дню рідної мови 21 лютого за ініціативи Житомирської обласної Співки поляків України та за підтримки управління культури Житомирської ОДА, під патронатом Генерального Консула РП у Вінниці Томаша Олейнічака, черпаємо із сторінок <http://zozpu.zhitomir.net>, ukt.zhitomir-region.gov.ua, times.zt.ua/page та ін.; про «круглий стіл», приурочений 25-річчю Житомирської обласної співки поляків, що відбувся в Житомирській облдержадміністрації за участю керівників області та активістів співки, знаходимо в часописі «Ваші Інтереси» (www.interesu.info/) від 27.03.2014; у інформаційному блоці Національної телерадіокомпанії України «Житомирська регіональна дирекція» www.tvradiozt.com.ua

висвітлюються матеріали про презентацію в конференц-залі Житомирського державного університету імені Івана Франка довідника «Житомиряни в лавах Війська польського в роки II світової війни»; zozpu.zhitomir.net/ від 18 жовтня 2014 року наголошує, що в Житомирі з 09 по 12 жовтня відбулися VII Дні Польської Культури і XX Міжнародний Фестиваль «Веселка Полісся», які були організовані Житомирською обласною Спілкою поляків України з нагоди ювілею 25-річчя діяльності; підготовлено та проведено із 26 по 28 грудня 2014 року різдвяний концерт «Господи, благослови Вітчизну мою!»; майстер-класи «Різдвяний супер дідух» для хлопчиків та «Різдвяний павук» для дівчат; навчання культурі виготовлення дитячих іграшок на заняттях «Лялька-мотанка» тощо. Загалом на сторінці протягом року подавалася інформація про заходи, що здійснювалися в зазначений період (це і зустрічі, і літературні вечори, і поїздки, і навчання, і звернення тощо). Інформація пропонується українською та польською мовами.

Події, пов'язані з діяльністю об'єднання «Руська співдружність», висвітлені на сторінках інтернет-порталів Житомир.info <http://zhitomir.info/>, redcross.zt.ua, zt-rada.gov.ua/pages/, www.zhitomirnews.com/, 1.zt.ua та ін. Так, автори матеріалів акцентували увагу читачів на реалізації ідеї представників об'єднання щодо встановлення меморіальної дошки російському письменнику Саші Чорному та підготовці до святкування 100-річчя С. Ріхтера, або ж висвітлювали інформацію щодо рішення Житомирської міської ради від 22.04.2014 року про надання згоди на встановлення меморіальної дошки Наталії Іванівні Оржевській тощо.

Цікаві, проте малочисельні, публікації присвячені діяльності єврейської громади («Єврейське щастя новожитомирян», «Луганська єврейська громада виїхала в Житомир: Ми не можемо повірити, що не чуємо вибухи» тощо) простежуються на сторінках видань Житомир.info <http://zhitomir.info/> – Житомир; Журнал Житомира <http://zhzh.info> – Житомир; ews.by/; www.fjc.org.ua/templates/; www.1.zt.ua/, [news.mail.ru/ world/ukraine/ua](http://news.mail.ru/world/ukraine/ua) та ін.

Незначною кількістю матеріалів в електронних медіа представлена німецька національна меншина. Запропоновані на сторінках видання reporter.zt.ua публікації наповнені культурно-

пізнавальною інформацією про минуле та сучасне народу («Житомирський «Відергебурт» відвідав конференцію в Берліні», «Лютеранський цвинтар Житомира» тощо). Національно-культурне товариство німців на Житомирщині «Відергебурт», указують електронні видання reporter.zt.ua та «Першому Житомирському», нараховує сто п'ятдесят шість чоловік. Товариство щорічно організовує мовні табори для дітей і молоді з етнічної меншини німців для всієї України. На сторінках zhzh.info наголошується, що при товаристві постійно працюють курси німецької мови й недільна школа для дітей, два музичні колективи, дитячий танцювальний колектив «Посмішка», вокально-інструментальний ансамбль «Едельвейс». Представники об'єднання, наголошує Журнал Житомира <http://zhzh.info> – Житомир, спільно з іншими закладами культури здійснюють підготовку до проведення щорічного Міжнародного фестивалю майстрів мистецтв і конкурсу піаністів імені Святослава Ріхтера, сприяючи налагодженню міжнародних культурних зв'язків.

На сторінках сайтів ЗМІ Житомира маємо й матеріали, присвячені національній меншині азербайджанців України. У журналістських матеріалах домінує як презентація зразків національної культури, так і висвітлення благочинної діяльності. Про це знаходимо інформацію на сторінках «Журналу Житомира <http://zhzh.info>», «Новини Житомира» та ін. Так, сайт «Новини Житомира» (Житомир.info <http://zhitomir.info/> – Житомир) розмістив інформацію про допомогу молодих азербайджанських українців дитячій лікарні. Автор наголошує, що в рамках дружби двох народів – Азербайджану й України – спілка азербайджанської молоді в Житомирській області привезла до педіатричного відділення подарунки. Видання Житомир.info <http://zhitomir.info/> – Житомир за 2014 рік відзначає волонтерську роботу «Об'єднаної діаспори азербайджанців України», яка передала теплий одяг для військовослужбовців 95 аеромобільної бригади тощо.

Національна телерадіокомпанія України «Житомирська регіональна дирекція» www.tvradiozt.com.ua запропонувала інформацію про вірменську діаспору Житомирської області, яка продовжує надавати допомогу пораненим солдатам та сім'ям загиблих військових в зоні АТО; сайт УНІАН:<http://health.unian.ua>

наголошує, що представники вірменської громади Житомирської області «Еребун» передали двадцять тисяч гривень на лікування чотирьох поранених військовослужбовців; видання zt.20minut.ua від 22 вересня 2014 року повідомляє, що вірменська діаспора Житомирської області продовжує надавати допомогу пораненим солдатам і сім'ям загиблих військових у зоні АТО, переселенцям зі сходу. Автор наголошує на передачі гуманітарної допомоги військовослужбовцям підрозділу Баранівсько-Романіського району, які направлялися в зону проведення АТО у вигляді розкладушок, бушлатів, обігрівачів тощо.

На сторінках видання infoline.ua від 17 вересня 2014 року зустрічаємо інформацію про діяльність чеської громади, а саме відкриття меморіальної дошки в пам'ять про житомирських чехів, розстріляних у часи репресій 1938 року; на сайті reporter.zt.ua за 06 листопада 2014 року дізнаємося про закупівлю апарата штучної вентиляції легень для відділення реанімації та інтенсивної терапії військового госпіталю тощо.

Висновки. У результаті проведеного аналізу сайтів ЗМІ Житомира було з'ясовано, що сайти з різною активністю висвітлювали діяльність національних меншин області. Моніторинг засвідчує, що серед зареєстрованих електронних видань міста, що репрезентували матеріали, присвячені національним меншинам, відзначаються: Житомир.info <http://zhitomir.info/> – Житомир; Журнал Житомира <http://zhzh.info> – Житомир; Ваші Інтереси www.interesu.info/; сайт «Замкова Гора» <http://www.zamkova.info> – Житомир; Информационный портал <http://rta-plus.com/> – Житомир; сайти органів виконавчої влади: Житомирська обласна державна адміністрація <http://zhitomir-region.gov.ua/>; Управління культури і туризму Житомирської ОДА <http://ukt.zhitomir-region.gov.ua/index.php>; Житомирська міська рада <http://zt-rada.gov.ua/>. У дослідженні вивчалися також сайти: Житомирська обласна державна телерадіокомпанія <http://tvradiozt.com.ua/>; радіо «Житомирська хвиля» <http://103fm.com.ua/>, газета «Эхо» <http://exo.net.ua/>, газета «20 хвилин» <http://zt.20minut.ua/> та ін. У них домінують публікації, присвячені діяльності польських і російських, рідше чеських, німецьких, азербайджанських, єврейських та інших національних меншин.

Наявна на сайтах ЗМІ Житомира інформація щодо діяльності національних меншин у 2014 році вказує на малоосвоєність потенціалу міжкультурного діалогу місцевими електронними засобами масової інформації та все ж моніторинг інформаційної продукції на сайтах Житомира зазначеного періоду засвідчує позитивну динаміку в спробі національних меншин заявити про свою присутність у комунікативному просторі Полісся.

Список використаних джерел

1. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М.: Искусство, 1986. – 426 с.
2. Бацевич Ф. Словник термінів міжкультурної комунікації. – [Електронний ресурс] / Ф. Бацевич. – Режим доступу: [terminy-mizhkult-komunikacii...](#)
3. Бубер М. Два образа веры / М. Бубер. – М.: АСТ, 1999. – 592 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
5. Дзюба І. М. Україна у пошуках нової ідентичності: Ст., виступи, інтерв'ю, памфлети / Вступ. слово М. В. Поповича. – К.: Україна, 2006. – 848 с.
6. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
7. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник / Заг. ред. і уклад.: В. П. Андрущенко, М. І. Горлач. – К.: ВМП «Рубікон», 1997. – 400 с.
8. Філософський енциклопедичний словник / За ред. В. І. Шинкарука. – К.: ВЦ «Абрис», 2002. – 744 с.
9. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. – 2. вид., перероб. і доп. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – 800 с.
10. Філософський словник соціальних термінів. Видання третє, доповнене. – Х.: «Р.И.Ф.», 2005. – 627 с.

References

1. Bakhtin M. M. Estetika slovesnogo tvorchestva / M. M. Bakhtin. – M.: Iskusstvo, 1986. – 426 s.
2. Batsevych F. Slovnyk terminiv mizhkulturnoi komunikatsii. – [Elektronnyi resurs] / F. Batsevych. – Rezhym dostupu: [terminy-mizhkult-komunikacii...](#)
3. Buber M. Dva obraza very / M. Buber. – M.: AST, 1999. – 592 s.

4. Velykyi tlmachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / Uklad. i holov. red. V. T. Busel. – K.; Irpin: VTF «Perun», 2005. – 1728 s.
5. Dziuba I. M. Ukraina u poshukakh novoi identychnosti: St., vystupy, interviu, pamflety / Vstup. slovo M. V. Popovycha. – K.: Ukraina, 2006. – 848 s.
6. Literaturoznavchyi slovnyk-dovidnyk / R. T. Hromiak, Y. I. Kovaliv ta in. – K. : VTS «Akademiia», 1997. – 752 s.
7. Sotsialna filosofii: Korotkyi Entsyklopedychnyi Slovnyk / Zah. red. i uklad.: V. P. Andrushchenko, M. I. Horlach. – K.: VMP «Rubikon», 1997. – 400 s.
8. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk / Za red. V. I. Shynkaruka. – K.: VTS «Abrys», 2002. – 744 s.
9. Filosofskyi slovnyk / Za red. V. I. Shynkaruka. – 2. vyd., pererob. i dop. – K.: Holov. red. URE, 1986. – 800 s.
10. Filosofskyi slovnyk sotsialnykh terminiv. Vydannia tretie, dopovnene. – Kh.: «R.Y.F.», 2005. – 627 s.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Башманівський Валерій Іванович, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри видавничої справи, редагування, основ журналістики та філології ННІ філології та журналістики *Житомирського державного університету імені Івана Франка*
вул. Войкова, 4, кв. 8а, м. Житомир, 10003
e-mail: Vbash68@mail.ru

ДАНИЕ О АВТОРЕ

Башмановский Валерий Иванович, кандидат филологических наук, доцент, заведующий кафедрой издательского дела, редактирования, основ журналистики и филологии НИИ филологии и журналистики *Житомирский государственный университет имени Ивана Франка*
ул. Войкова, 4, кв. 8а, г. Житомир, 10003
e-mail: Vbash68@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Bashmanivskiy Valerii Ivanovych, Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, the Chairperson of the Department of Publishing, Editing, the Fundamentals of Journalism and Philology of Educational and Research Institute of Philology and Journalism
Zhytomyr Ivan Franko State University
Ukraine, Zhytomyr, 4 Voikova Street, app. 8a, 10003
e-mail: Vbash68@mail.ru
